

FORTIDSMINNEFORENINGEN
National Trust of Norway

Hovedstyrets årsmelding 2019

2019 ble preget av Fortidsminneforeningens 175-årsjubileum fra start til slutt. Jubileet ble markert gjennom ulike arrangementer landet rundt, og det ble markert i Oslo på stiftelsesdagen 16. desember med jubileumsseminar og påfølgende utvidet Jubileumsbisp. Det ble vervet mange nye medlemmer og Fortidsminneforeningen fikk mye oppmerksomhet i media som følge av alle jubileumsarrangementene.

Foreningen mottok Europa Nostras pris for 2019 i kategorien «Dedicated service» og vi mottok også en av sju Grand Prix fra EU-kommisjonen.

2019 var et år med fortsatt vekst i besøkstallet på våre eiendommer, og det var høy aktivitet i Kulturminner for alle.

ORGANISASJON

Medlemmer

Pr. 31.12.2019 hadde Fortidsminneforeningen 6884 betalende medlemmer. Sammenliknet med årsslutt 2018, hvor vi hadde 6814 betalende medlemmer, er det en økning på 70 medlemmer. Det totale antall registrerte medlemmer ved inngangen av 2019 var 7705. Avviket mellom antall registrerte medlemmer og antall betalende medlemmer skyldes at foreningen implementerte et nytt medlemssystem i 2019. Overgangen til Hypersys medlemssystem har ført til at flere medlemmer står oppført i medlemsregisteret selv om kontingent ikke er betalt de siste par år. Dette er for å sikre at alle medlemmer har mottatt kontingent og informasjon fra foreningen enten via e-post, sms eller brev etter omlegging til nytt medlemssystem. Avviket forventes redusert ved utgangen av 2020.

Fortidsminneforeningen har to æresmedlemmer: H.M. Kong Harald og H.M. Dronning Sonja, Fortidsminneforeningens høye beskytter.

Hedersbevisninger og Fortidsminneforeningens vernepris

I 2019 ble disse tildelt Fortidsminneforeningens hedersnål:

Grete Brustad Nilsen, Østfold avdeling
Lars-Jørgen Dahl, Hordaland avdeling
Svein Norheim, Østfold avdeling

I 2019 ble disse tildelt foreningens offisielle hederstegn Urnesmedaljen:

Hans Marumsrud
Kristen Grieg Bjerke
Marit Bøen
Jon Bojer Godal
Lars Roede

Representantskapet

Representantskapet er Fortidsminneforeningens øverste organ. Det består av delegater valgt av de forskjellige avdelingene etter medlemstall og et ordførerskap. Representantskapsmøtet i 2019 ble avholdt på Hamar i Hedmark, 24.-26. mai, med blant annet besøk av Klima- og miljøminister Ola Elvestuen.

Avdelinger og lokallag

Fortidsminneforeningen har 17 fylkesavdelinger. Disse samordner aktiviteter og forvalter eiendommene innen sine områder. I 2019 var det 51 registrerte lokallag i foreningen.

Hovedstyret

Hovedstyret har gjennomført 8 ordinære møter.

Styret besto frem til representantskapsmøtet 2019 av:

Leder: Margrethe C. Stang (Den trønderske avdeling)

Nestleder: Eline Holdø (Troms avdeling)

Styremedlemmer: Hans Dybvad Olesen (Rogaland), Kristen Grieg Bjerke (Vestfold), Jens Bakke (Østfold)

Varamedlemmer: Hanne Kari Bjørk (Oslo og Akershus), Trude Knutzen Knagenhjelm (Sogn og Fjordane), Christine Frønsdal (Hordaland).

Etter representantskapsmøtet i Hamar i mai 2019 består styret av:

Leder: Margrethe C. Stang (Den trønderske avdeling)

Nestleder: Eline Holdø (Troms avdeling)

Styremedlemmer: Hans Dybvad Olesen (Rogaland), Trude Knutzen Knagenhjelm (Sogn og Fjordane), Jens Bakke (Østfold)

Varamedlemmer: Christine Frønsdal (Hordaland), Ole Jakob Holt, ny (Oslo og Akershus), Elisabeth Erke, ny (Finnmark)

Hovedstyret har et arbeidsutvalg bestående av styreleder, nestleder, samt generalsekretær.

Ansatte

Hovedadministrasjonen har sine kontorer i Dronningens gate 11 i Oslo. I 2019 har denne bestått av:

Generalsekretær Ola Fjeldheim

Organisasjonsavdelingen:

Organisasjonssjef: Espen Ophaug (fra 02.06.19)

Økonomiansvarlig: Ingeborg Ekre

Organisasjonsrådgiver Ingunn Emdal

Organisasjonssekretær Christine Sundbø (90% stilling)

Organisasjonssekretær Hedda Skagen Paulson (50% stilling)

Rådgiver, myndighetskontakt: Bo Alexander Granbo (fra 15. mai 2019)

Jubileumskoordinator Mari Vannes (50% prosjektstilling til 31.12.19)

Organisasjonssekretær/resepsjon Kristina Woll Lunke (vikariat, 18.3. – 30.6.19)

Redaksjon/publikasjon:

Redaktør Ivar Moe

Redaksjonsmedarbeider og fagkonsulent Trond Rødsmoen

Årbokredaktør Bodil Ruud (vikariat 2019)

Årbokredaktør Linn Willetts Borgen (Tilbake fra permisjon 50% stilling fra 01.12.19)

Museum og eiendom:

Museums- og eiendomssjef Merete Winness

Rådgiver formidling Astrid Galstad

Rådgiver utvikling Cathrine Lillo-Stenberg (fra 01.08.19)
Rådgiver eiendom Christina Ljosåk Ross (fra 01.08.19)
Rådgiver forskning og utvikling Linn Willetts Borgen (Tilbake fra permisjon 50% stilling fra 01.12.19)
Rådgiver eiendom og museum Melissa Rudi (til 01.06.19)
Benedikte Finnes Heyerdahl (til 01.03.19)

Kulturminner for alle:

Prosjektleder Mathilde Sprovin (20% permisjon fra september 2019 for å undervise på Arkitekturhøyskolen i Oslo, Etterutdanningsmaster Arkitekturvern.)
Medarbeider Lars Erik Hald Haugen (50% stilling)
Medarbeider Hedda Skagen Paulson (50% stilling)

Murbyen Oslo ble i 2019 opprettet som egen selvstendig organisasjon, hvor Fortidsminneforeningen er representert i styret ved Mathilde Sprovin (Hovedadm.) og Bjørn Johansen (O&A)

Hovedadministrasjonen omfatter også et fast, ytre apparat:

Daglig leder på Borgund Tanna Gjeraker, 100% stilling
Vaktmester på Borgund Håkon Li, 20% stilling
Husfrue på Røros Heidi Holden, timebasert ca. 15%

Regnskap

Regnskapet ble ført av Ingeborg Ekre.

Regnskapet for 2019 gir et korrekt uttrykk for virksomheten gjennom året og for stillingen pr. 31.12.2019.

Årets tall:

- Regnskapet viser total omsetning på kr. 61 098 533.
- Driftstilskuddet fra staten gjennom Klima- og Miljøverndepartementet var på kr. 9 238 004, hvorav 5 000 000 var til foreningens museumsdrift.
- Inntekt fra medlemskontingenten var kr. 3 318 951
- Regnskapet er gjort opp med et overskudd på kr 5 922 370.
- Foreningens egenkapital er på kr. 16 834 654.

Foreningen har egenkapital, og etter styrets oppfatning er forutsetningen for fortsatt drift til stede. Årsregnskapet for 2019 er satt opp under denne forutsetning.

Revisor har vært Revisjon 1 AS, Bærum, ved Trond Syversen.

Helse, miljø og sikkerhet

Merete Winness, leder for museum- og eiendomsavdelingen var HMS-ansvarlig 2019. Det foreligger tariffavtale for de ansatte i hovedadministrasjonen, som er medlem av NHO/Abelia. I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører hovedadministrasjonen oversikt over totalt sykefravær blant de ansatte. I 2019 var sykefraværet på 1,83 %. Arbeidsmiljøet og den generelle trivselen i foreningen er god.

I noen måneder etter sommeren var det kun ett fungerende toalett i Dronningens gate 11. Årsaken var at det ble avdekket en død rotte under gulvet på toalettet i 1.etg. Kulturetaten, som er huseier, fikk til slutt fjernet rotta og nytt gulv ble lagt. Det har ikke vært arbeidsulykker eller skader av noen art.

Foreningen har som mål å være en arbeidsplass med full likestilling mellom kvinner og menn og hvor det ikke skal forekomme forskjellsbehandling. Foreningens virksomhet forurenses ikke det ytre miljø. Virksomheten ved Borgund stavkirke er sertifisert som Miljøfyrtårn.

Drift av foreningen

Hovedadministrasjonens virksomhet er inndelt i tre hovedområder: organisasjon, museum og eiendom og publikasjon. I tillegg har foreningen prosjektet Kulturminner for alle med midler fra Sparebankstiftelsen DNB. Hovedadministrasjonen har ansvar for gjennomføring av organisasjonens fellesmøter og har støttefunksjoner for avdelingenes og lokallagenes drift og medlemsdatabasen.

Foreningens årlige ledermøte fant sted i november i Oslo med godt oppmøte av ledere fra lokallag og fylkesavdelingene. Hovedtema på møtet var Fortidsminneforeningens strategi 2021-2025.

Ansvarsutvalget

Hovedstyret satte ned Ansvarsutvalget i møte den 13. juni. Utvalget ble satt ned som følge av vedtak i sak om dette på representantskapsmøtet. Utvalget har som mandat å komme med anbefalinger til hvordan arbeids- og ansvarsfordelingen mellom foreningens tre organisasjonsledd skal være i vernesaker og til å se på utfordringer og muligheter som følge av regionreformen. Utvalget skal levere rapport til hovedstyret våren 2020.

Utvalget ledes av Eline Holdø (hovedstyret). Øvrige medlemmer: Aslak Aslaksen (Oslo og Akershus avdeling), Ingebjørg E. Astrup (Os lokallag), Toril Røsand (Møre og Romsdal avdeling) og Samuel Billaud Feragen (Trondheim lokallag). Espen Ophaug (organisasjonssjef) er sekretær for utvalget.

Jubileumsåret: Fortidsminneforeningen 175 år

Jubileumsåret ble markert av Fortidsminneforeningens lokallag, fylkesavdelinger og hovedadministrasjon gjennom hele 2019. Det ble gjennomført over 70 arrangementer landet rundt, og over 650 nye medlemmer ble rekruttert. Jubileumsmidlene har ført til høy aktivitet i hele organisasjonen. Det ble arrangert debattmøter, torgmøter, konserter og andre arrangementer, gjerne knyttet til eiendommene våre.

I desember 2019 ble det arrangert et stort jubileumsseminar i forkant av foreningens tradisjonsrike Bisp, som arrangeres på foreningens stiftelsesdag 16 desember. Seminaret ble avholdt i Universitetets Gamle Festsal mens Bispen ble arrangert i Frokostkjelleren. Rundt 200 deltagere var med på seminar og Bisp.

Fond og stiftelser

Fisher-Lindsay-fondet er et felles skotsk-norsk fond, som forvaltes av Society of Antiquaries of Scotland (SAS) og Fortidsminneforeningen. I regi av fondet arrangeres det utveksling av forelesere i de to landene. Styret for den norske delen besto frem til juni av Knut Bryn, Leif Anker og Ola Fjeldheim. Fra juni besto styret av Leif Anker, Astrid Galstad og Linn Willetts Borgen. Gjennom miletjærefondet organiserer Fortidsminneforeningen salg av milebrent tjære til bruk på fredede bygninger.

Annen representasjon

Tidligere hovedstyreleder Leif Kahrs Jæger er Fortidsminneforeningens representant i nettverket Den Nordiske Trebyen. Organets formål er å styrke trebyene som kulturarv,

livsmiljø og besøksmål. Jæger representerer også foreningen i Nordisk forum for bygningskultur (NFBK).

Vernearbeid

Hovedadministrasjonen har vært engasjert i flere vernesaker landet rundt, hvorav arbeidet for å bevare Y-blokken har vært det mest omfattende. Foreningen har vært engasjert i politisk arbeide knyttet til ny kulturminnemelding, statsbudsjettet og kulturminnevernets kår ellers.

Europa Nostra-pris

I jubileumsåret ble Fortidsminneforeningen tildelt Europa Nostra Award for 2019 i kategorien «Dedicated service», foreningen ble også tildelt en av sju Grand Prix-tildelinger fra EU-kommisjonen. Fortidsminneforeningens styreleder Margrethe C. Stang mottok prisen på vegne av foreningen under prisseremonien i Paris i oktober.

Prisen ble også markert på foreningens stiftelsesdato den 16. desember: En representant for Europa Nostra, Mr. Graham Bell, deltok og holdt en hilsningstale til foreningen under jubileumsseminaret og Bispen.

Nye eiendommer

Hove steinkirke

Hove steinkirke i Vik, datert omkring 1170, ble gitt i gave til Fortidsminneforeningen i forbindelse med 175-årsjubileet i 2019. Fortidsminneforeningen har hatt tilsyn og omvisning der i flere tiår. Dette ble feiret 15. september med en overrekkelse fra riksantikvar Hanna Geiran til styreleder for Fortidsminneforeningen Margrethe Stang.

Abborhøgda

Arbeidet med overtagelsen av skogfinnetorpet Abborhøgda er i gang. Riksantikvaren og Den norske turistforening (DNT) tok initiativ til en jubileumsfeiring av foreningen på Abborhøgda den 5. oktober som samlet mer enn 130 deltagere. Klima- og miljøministeren, riksantikvaren og generalsekretær i DNT og mange fra Fortidsminneforeningen deltok på arrangementet. Statskog foretok en symbolsk overlevering av eiendommen hvor styreleder i Fortidsminneforeningen mottok en sjekk pålydende 1 million kroner. Riksantikvaren bevilget midler til en del enkle istandsettingstiltak som er gjennomført i 2019. I tillegg ble midler til istandsetting av jordkjelleren bevilget og overført til 2020.

Mulighetsstudie for utvikling av kurs- og overnattingsfasiliteter i låven er påbegynt. Fortidsminneforeningen opplever at det er stor interesse og velvilje fra mange ulike hold for vårt engasjement på Abborhøgda.

Jorderik

Fortidsminneforeningen kjøpte i juli eiendommen «Jorderik» på Lillehammer. Huset er sentral i det historiske kunstnermiljøet i byen, og skal settes i stand for ny bruk før avhending. Jorderik blir et pilotprosjekt hvor foreningen bruker sitt eierskap til å berge kulturminner samt formidle godt bygningsvern.

MUSEUMS OG EIENDOMSAVDELINGEN

Museums- og eiendomsavdelingen har i 2019 blitt styrket med tilsetting av en rådgiver for eiendomsutvikling fra 1. august 2019 og en rådgiver for forskning og fagutvikling i halv stilling fra 1. desember 2019. De lokale formidlingsressursene ble styrket med halv stilling i Den trønderske avdeling, og med lønnsmidler til driftsansvarlig ved Buskerud-eiendommene og ved Kvernes stavkirke. Sogn og Fjordane avdeling ble tildelt midler til medfinansiering av en prosjektkoordinatorstilling ved Lillingstonheimen.

Fortidsminneforeningens fylkesavdelinger og lokallag kunne søke museums- og eiendomsavdelingen om satsningsmidler til museumsdrift for 2019 ved eiendommene de forvalter og drifter. Hovedadministrasjonen vurderte søknader om jubileumsmidler og satsningsmidler til museumsdrift samtidig for å få best mulig effekt av disse på kort og lang sikt.

Et jubileumsår med stor aktivitet og godt besøk ved eiendommene

Samlet besøkstall ved Fortidsminneforeningens eiendommer i året som foreningen feiret sine 175 år er 191.057. Dette er en økning på 2.477 besøkende fra 2018 som hadde et samlet besøk på 188.580.

Felles samlinger og faglige kurs

Det er avviklet to museums- og eiendomsmøter: vår og høst, begge over to dager. De faglige temaene for samlingene er knyttet opp mot Museumsstrategiens satsningsområder. Temaet for samlingen i mars var knyttet til *frivillighet og fornying*, og samlingen i oktober hadde *bærekraftig reiseliv* som tema.

Lansering av Fortimus og familien hans

2019 var året da Fortimus-konseptet ble lansert, som en del av fornyelse ved foreningens 175-årsjubileum. Det har blitt tatt svært godt imot internt i foreningen, i fagmiljøer som Riksantikvaren og Miljødirektoratet, og ikke minst av målgruppen fra 5-10 år. Det er basert på en dilemmabasert formidling der barn blir trukket inn i reelle problemstillinger rundt bruk og bevaring av kultur- og naturarv.

Stedstilpasset Fortimus-opplegg og materiale ble utviklet og testet ut som en pilot for Borgund stavkirke. En premisse for pilotprosjektet er at opplegget og materialet skal ha overføringsverdi til de andre eiendommene. Et annet formidlingsgrep i utviklingen av opplegget er bruk av tegningsmateriale fra Riksantikvaren og Fortidsminneforeningens sitt historiske tegningsarkiv.

«Mysteriet på Vøienvolden» - et dramapedagogisk pilotprosjekt

Det ble innledet et samarbeid med VEGA scene UNG (Oslo) og fem dramapedagogikkstudenter ved OsloMet for å teste ut Fortimus-fortellingens potensialer gjennom dramapedagogisk og dilemmabasert formidling på Vøienvolden. Studentene utviklet opplegget «Mysteriet på Vøienvolden». Det ble gjennomført tre forestillinger i oktober med totalt ca. 60 barn. Opplegget skapte stort engasjement og delaktighet hos barna. Opplegget fungerte også godt for de av barna med begrensede norskkunnskaper.

Kompetanseutvikling og vertskapsrolle

En runolog ble engasjert for å holde guidekurs om runer og vegginskripsjoner i Borgund. Opplæringen ble filmet slik at det nå foreligger en film som kan benyttes i den videre opplæringen av guidene ved Borgund.

Endret datering av Kvernes stavkirke skapte behov for en samlet og gjennomtenkt strategi for kommunisering av disse forskningsfunnene og fornyelse av formidlingen ved Kvernes basert på ny kunnskap. Det ble avholdt en informasjonskveld (inkl. guider) ved Kvernes i desember, samt at det ble presentert for media.

Barnas KirkeTaOverDag ved Sakshaug gamle kirke

Inderøy lokallag/Den Trønderske avdeling gjennomførte et imponerende pilotprosjekt inspirert av det engelske konseptet «Take Over Day» der elever «tar over» kulturminner, museer og kulturhistoriske steder for en dag. Barnas KirkeTaOverDag ble en del av feiringen av Sakshaug gamle kirkes 835-årsjubileum, der alle 800 elever på Inderøy var involvert i planlegging og gjennomføring. Dette ble et svært vellykket prosjekt, utviklet i tett samarbeid mellom besøksansvarlig for Sakshaug og lærere og skoleledelse i kommunen. Rådgiver formidling har fungert som inspirator for konsept og idé. Evalueringen fra skolen var svært positiv og viste til læringsmål i mange fag.

Nytt nettsted for Fortidsminneforeningen

Hovedadministrasjonen har arbeidet med ny nettside for Fortidsminneforeningen i 2019. Det er skrevet nye tekster i en publikumsrettet "besøk oss"-tone om alle eiendommene. Tekstene er oversatt til engelsk og til nynorsk – samt at det er innhentet publikumsinformasjon om eiendommene for 2020.

Urnes stavkirke og verdensarvsenter

Det har i 2019 vært et svært omfattende arbeid rundt autorisasjonssøknad, initiering og oppfølging av aktiviteter i henhold til handlingsplan 2019, rapportering og regnskap for tildelte midler 2019 og utarbeidelse av handlingsplan med budsjett for 2020 som en del av ny søknad for grunnstøtte 2020. Autorisasjonssøknaden ble godkjent 18. oktober og støtte til drift for 2019 ble bevilget. Det ble også bevilget midler til prosjekt for utvikling av en prosessuell autentisk kopi av nordportalen.

Forskning. Ny kunnskap om stavkirkene

Som en del av Linn Borgens doktorgradsarbeid ved UiO ble det utført dendrokronologiske undersøkelser av Kvernes stavkirke, som viste at bygningen trolig er fra begynnelsen av 1600-tallet og rundt 300 år yngre enn man tidligere har trodd. De nye forskningsfunnene ble senere implementert i nytt guidemanus, informasjonsmaterieell til besøkende og et eget Fortimus-opplegg.

I forbindelse med at det var rigget stillas i Urnes stavkirke for oppgradering av slukkeanlegget ble stillaset benyttet til profesjonell fotografering av utskjæringene på kapitlene (søylehodene). Det ble dessuten gjort innledende undersøkelser på noen utvalgte kapitler med tanke på eventuell tidligere materialbruk. Senere ble utskjæringene på kapitlene dokumentert med fotogrammetri av Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo. Resultatene vil brukes i formidling og til utvikling av det kommende verdensarvsenteret på Urnes.

Kunnskapsdeling, samarbeid og nettverk

En student i gjenstandskonservering ved UiO gjorde sin mastergradsoppgave knyttet til en gjenstand tilhørende Fortidsminneforeningen, og studentene i malerikonservering ved UiO har tilstandsvurdert alle maleriene som henger i salen i hovedadministrasjonen. En mastergradsstudent i kulturminneforvaltning ved NTNU hadde praksis i museums- og eiendomsavdelingen høsten 2019. Fortidsminneforeningen deltar fortsatt aktivt i

arbeidsgruppa for det nordiske nettverket for tjære, som hadde en samling i Norge i mai og en i Sverige i november 2019.

Servicebygg Hopperstad

Det har gjennom mange år vært ønske om å få oppført et servicebygg ved Hopperstad stavkirke. Høsten 2019 ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Fortidsminneforeningen regionalt, lokalt og sentralt, Vik kommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune. Gruppens mandat er å utarbeide funksjonskrav for et nytt servicebygg og lage rammer for en mulighetsstudie hvor fire lokale arkitektkontorer er invitert til å delta. Videre skal gruppen vurdere de innkomne forslagene og utarbeide en anbefaling til foreningens hovedstyre om det er mulig å gå videre med tomten som i dag er regulert til servicebygg. Sogn og Fjordane fylkeskommune bevilget 250.000 kr til dette arbeidet som skal være ferdigstilt i løpet av våren 2020.

Forsikring

Forsikringssummen utgjør en stor del av de årlige driftskostnadene. Museums- og eiendomsavdelingen har gått gjennom avtalene for alle eiendommene i forhold til nåværende sikring og bruk av bygningene.

Sikring

Riksantikvaren bevilget betydelige tilskudd til sikringsanleggene ved stavkirkene i 2019, og Fortidsminneforeningen har løpende dialog med myndighetene om utvikling og fornyelse av anleggene. I 2019 ble det jobbet med tilrettelegging for kommende videoovervåkingsanlegg ved Hopperstad, Torpo, Kvernes og Rødven stavkirker. I tillegg ble nødstrømsaggregat og det innvendige slokkeanlegget i Urnes stavkirke fornyet.

Forsvarlig tilsyn med stavkirkene er helt avhengig av innsatsen som gjøres lokalt. De lokale tilsynshaverne utfører jevnlig rutinekontroll og rykker ut ved alarmer. Våren 2019 inviterte Riksantikvaren tilsynshavere, Fortidsminneforeningen og andre stavkirkeiere til et to-dagers brannsikringsseminar med fokus på rutiner for brann og sikkerhet. Senere har det vært dialogseminar både i Buskerud og Sogn og Fjordane med tilsynshavere, kirkeiere, nødetater, teknisk etat, Riksantikvaren og COWI for å gå gjennom ulike scenarier ved hendelser for å identifisere hva som er viktig og hva som bør forbedres ved dagens løsninger og organisasjon.

Riksantikvaren installerte brannalarm i Hove steinkirke før Fortidsminneforeningen fikk den i gave i 2019. Det ble gjort en mulighetsstudie for brannsikring i Hustad kirke, og etter søknad ble det innvilget støtte fra Riksantikvaren og Stiftelsen UNI til arbeidene som vil utføres i 2020. På slutten av året ble innbruddsalarmen på Vøienvolden byttet ut.

Utleie

Hovedadministrasjonen formidler utleie av Rasmusgården og Per Amundsagården på Røros til foreningens medlemmer. Etter utbedring av skader på tak og deler av tømmerveggen mot bakgården ble Per Amundsagården åpnet for leie fra juli 2019.

Istandsetting, vedlikehold og konservering i 2019

Middelalderruiner i Trøndelag

Konserveringsarbeidet i regi av Riksantikvarens ruinprosjekt har fortsatt på Munkeby, Tautra og Steinvikholm i 2019. Konserveringsarbeidet ved ruinene utføres av Bakken & Magnussen AS, og administreres av daglig leder i Den trønderske avdeling.

Sakshaug gamle kirke

Altertavle og englene på lydhimlingen over prekestolen ble konservert med støtte fra Riksantikvaren. Utendørs ble det gjennomført et forprosjekt for støttemurene.

Hustad kirke

En 1600-talls engleskulptur ble konserverert med støtte fra Riksantikvaren. Fortidsminneforeningen mottok tilsagn om midler til istandsetting av tårnet på Hustad kirke i 2019. Utførende firma hadde ikke kapasitet slik at arbeidet er utsatt til 2020.

Logtun kirke

I 2019 mottok Fortidsminneforeningen tilsagn om midler fra Riksantikvaren til utbedring av kledning, maling av våpenhus og istandsetting av vinduer på Logtun kirke. Da det ikke har latt seg gjennomføre i 2019, vil arbeidet gjennomføres i 2020. I oktober 2019 ble det oppdaget vannlekkasje ved brannslangeskapet som tilhører kirken. Skaden ble raskt reparert i regi av styreleder i Frosta lokallag.

Per Amundsagården på Røros

I 2019 har arbeidet med utbedringer av fuktskader på Per Amundsagården blitt fullført. Dette omfatter reparasjon av tak, yttervegg mot bakgården og deler av interiør. Arbeidet ble delvis finansiert av Trøndelag fylkeskommune.

Kvernes stavkirke

Den malte kledningen på stavkirken ble skrappt og malt med linoljemaling i 2019, og milebrent tjære ble innkjøpt for bruk på gavlveggene i 2020.

Rødven stavkirke

Tjæring av tårn og takrytter ble utført høsten 2019 med støtte fra Riksantikvaren.

Kirkestua på Torpo

Det ble lagt inn vann på kjøkkenet i kirkestua ved Torpo stavkirke for å kunne ha enkel servering i kirkestua. Dette ble gjort med midler gitt i gave av en oppløst stiftelse i Ål. Inngangsdøren ble malt blå med linoljemaling på dugnad.

Nye skilt ved Nore, Uvdal og Torpo stavkirker

I 2019 ble det laget nye skilt i foreningens skiltmal ved Nore, Uvdal og Torpo stavkirker.

Tjærebreing av Borgund, Nore, Uvdal og Urnes stavkirker

Veggene på Urnes stavkirke ble tjærebredd høsten 2018, og resten ble behandlet i 2019. Det ble brukt milebrent tjære fra Tjærebanken og lift fremfor stillas til arbeidene i høyden. Spontakene på Nore og Uvdal stavkirker ble tjærebredd med støtte fra Riksantikvaren. På samme måte som i 2018 ble slitte deler av Borgund stavkirke tjærebredd. Ved Uvdal stavkirke ble det montert takrenne i tre på korets sørvegg slik det tidligere er gjort på nordveggen. To vinduer er satt i stand og malt med linoljemaling.

Lydavloftet på Voss

Lokale skader på skifertaket på Lydvaloftet ble utbedret med støtte fra Riksantikvaren.

Lillingstonheimen

Takene på Stornaustet og Eldhuset ble utbedret, og deler av Eldhuset ble malt i 2019. Råteskader på vestgavlen på hovedhuset ble utbedret, og kledningen ble skrappt og malt med linoljemaling. Noen mindre reparasjoner ble utført på Jentestuen (vestre sidefløy). Atelieret ble tapetsert og malt.

REDAKSJON/PUBLIKASJONENE

Fortidsvern – Norges største kulturminnemagasin

Foreningens medlemsblad Fortidsvern hadde fire utgaver i 2019. Vi ser at interessen for bladet er stabil, og at det oppleves som en markør av Fortidsminneforeningens verdier og formål. Fortidsvern er et magasin som leses i avslappet konsentrasjon i motsetning til våre digitale kanaler, som er hurtigere og i konkurranse med annet digitalt konsum. Trykkopplaget var 7200 og magasinet antas lest av ca. 20 000.

Digitale medier

I løpet av 2019 er oppmerksomheten rundt Fortidsminneforeningens Facebook-side vokst med 2500 følgere siden 2018. Ved nyttårsskiftet 2019/20 passerte siden 19 000 følgere og er nå den dominerende Facebook-siden på vårt felt i Norge. I følge Facebook-målinger er det i Norge i dag ca. 50 000 personer i et univers med et verdsett og interesseprofil som gjør at de er potensielle følgere av foreningens Facebook-side. Vi oppnådde nærmere 40 % av dette universet i 2019.

Facebook-siden inngår i en vellykket allianse med vår nettside. Vi publiserer saker på nettsiden, legger ut en kortversjon på Facebook, som igjen peker tilbake til nettsiden.

Noen tall fra 2019 ifølge Meltwater

Fortidsminneforeningen ble nevnt 1000 ganger i redaksjonelle medier i 2019. Det var en økning på 155% fra 2018. Aftenposten, Dagsavisen og Arkitektnytt var de tre største, fulgt av Halden Arbeiderblad, Bergens Tidende og ABC-nyheter. Saker om Y-blokka har vært dominerende med "Sølvvarefabrikken" i Bergen som en annen sak med stor oppmerksomhet. For øvrig avspeiler artiklene hele vårt arbeidsfelt. Potensiell rekkevidde i 2019 var 188 millioner, en økning på 285% (rekkevidde regnes ut ved at man legger sammen alle universene til de mediene som Fortidsminneforeningen ble nevnt i) 220 artikler ble til sammen delt 89.400 ganger i sosiale medier. Foreningen har også en Instagram-konto som spiller sammen med Facebook.

Nyhetsbrevet

Nyhetsbrevet ble sendt ut hver uke til 5200 abonnenter, hvorav 4500 er medlemmer av foreningen. Nyhetsbrevet henter saker jevnlig fra egen hjemmeside og Facebook-side for ytterligere spredning.

Årboken

Årboken for 2019 med tema "Aktivisme" ble produsert etter planen. Bruk av fagfellevurderinger sikrer og styrker Årbokens posisjon som vitenskapelig publikasjon. Boken skal være en attraktiv kanal for fagpersoner som ønsker å nå et stort publikum med nye og interessante artikler som hører inn under foreningens virkefelt. Medlemmer av Årbokens redaksjonsråd var Oddbjørn Sørmoen, Trond Indahl, Morten Stige, Ane Ohrvik, Even Smith Wergeland og Vegard Røhne. Bokens fagredaktør var Bodil Ruud.

KULTURMINNER FOR ALLE (KFA)

Søkbare midler/tilskudd 2019

Det var ved fristen for å søke tilskudd 1. mars 2019 kommet inn 76 søknader. Styringsgruppemøtet 04.04.2019 vedtok støtte til 39 prosjekter, geografisk fordelt over hele landet.

Samtlige tilskuddsprosjekter følges opp med telefonkontakt. Ved behov følges prosjektene ytterligere opp med møter og befaringer fra KFAs ansatte. I områder der Fortidsminneforeningen har aktive lokallag tar disse gjerne en rolle i å utarbeide søknader, samt å følge opp aktiviteten ved tilskudd. Dette er særs positivt.

Ressursgruppa

Ressursgruppa består av 15 tradisjonsbærere. Tradisjonsbærerne er benyttet som formidlere og kursholdere på workshops i KFAs regi og på ulike tilskuddsprosjekter.

Tre nye håndverkere er tatt med inn i ressursgruppa: Nils Kristian Nilsen (murer fra Oslo), Tore Granmo (murer fra Hamar), Henrik Jenssen (tømrer fra Bardufoss)

Det er gjennomført 2 samlinger for ressursgruppa i 2019: Haugesund/Karmøy i mai og Trondheim i november. Foruten håndverksfaglige diskusjoner har det vært et spesielt fokus på pedagogikk, kopibygging som læringsmetode, historie, formidling av håndverk og handlingsbåren kunnskap. Under samlingen i Trondheim inviterte vi inn alle som har fått stipend av oss for egen regning. Noen lokale deltakere fra workshop fikk også være med.

Formidling av tradisjonshåndverk til unge

Workshop unge håndverkere

Det er i 2019 gjennomført to varianter av workshop for unge håndverkere: 1) Årlig workshop, geografisk rullerende, 2) Lokal workshop, fortrinnsvis for skolelever på videregående skole, avdeling Byggfag.

Den årlige workshopen for unge håndverkere ble i 2019 lagt til Harstad. Tema for workshopen var skjelternaut. I tillegg var det kurs i smiing. Det deltok 22 unge håndverkere fra hele landet.

Det er i 2019 også gjennomført en lokal workshop på Lillehammer. Dette i samarbeid med Lillehammer vgs. avd. Byggfag og Maihaugen. Workshopen gikk over 2 uker med Maihaugen som lokalitet. Tema var tradisjonelle bindingsverkskonstruksjoner med ulik takrøst: fotingsrøst og sveitserrøst.

Vi har også arrangert workshop i prambygging under trebåtfestivalen i Risør der 8 håndverkere fra ulike steder i landet deltok i 7 dager og bygget en pram på en uke.

Stipend unge håndverkere

KFA delte i 2019 ut 4 stipend til unge håndverkere. Stipendmidlene er øremerket deltagelse på Treseminaret på Hjerleid og Handverksdagene på Røros. Det kom inn 28 søknader til fristen 15. mars 2019. Stipend ble tildelt Eirik Iversen, Ragna Olsen, Alv Odin Ørbeck og Ole Magnus Bakke.

Faghefter

KFA ferdigstilte faghefte om Trevirke og materialkvalitet i 2019. Heftet er distribuert til våre ulike samarbeidspartnere som bygningsvernssentre, museum, og en rekke videregående skoler der vi har kontakt med lærere, fortrinnsvis for klassene Byggfag.

KFA påbegynte også to nye faghefter i 2019: Istandsetting av vinduer og Overflatebehandling utvendig trehus. Disse to heftene ferdigstilles i 2020.

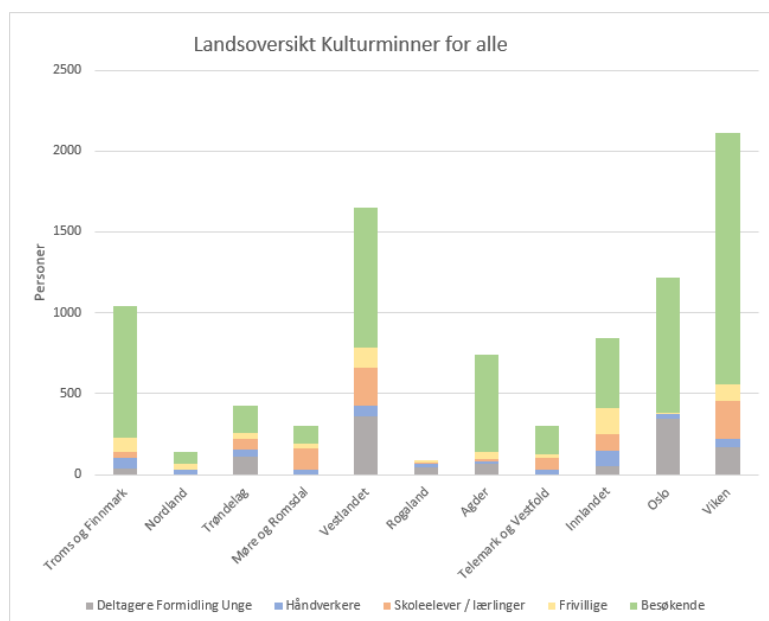
Mennesker engasjert gjennom KFA

KFAs ulike tilskuddsprosjekter og formidlingsarrangementer engasjerer en rekke mennesker. Vi skiller mellom rene formidlingstiltak rettet mot unge (grå kolonne), og mennesker som engasjeres gjennom tilskuddsprosjektene (blå, rød, gul og grønn kolonne).

Nedenstående tabell omfatter perioden august 2016-mars 2020:

Deltagere Formidling Unge	Håndverkere	Skoleelever / lærlinger	Frivillige	Besøkende
1188	468	918	659	5650

Mennesker engasjert august 2016-mars 2020 (totalt 8883), geografisk oversikt:

Signert Oslo, 9. mars 2020

Margrethe Stang
Styreleder

Eline Holdø
Nestleder

Trude Knutzen Knagenhjelm
Styremedlem

Hans Dybvad Olesen
Styremedlem

Jens Bakke
Styremedlem

Ola H. Fjeldheim
Generalsekretær